

Котенко Любов Євгенівна
*Головний державний ревізор-інспектор відділу
адміністрування податків і зборів з фізичних осіб Козівського управління
Головного управління ДПС у Тернопільській області*

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ЗАСАДИ МАЙНОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ

Поступовий розвиток ринкових відносин в Україні є складним процесом, орієнтованим на забезпечення соціально-економічного зростання, покращення рівня життя населення та підвищення конкурентоспроможності держави. Цей процес пов'язаний із реформуванням податкової системи, що має бути адаптована до вимог певного періоду функціонування країни. Передумовою забезпечення ефективності податкової системи є розвиток її складових елементів, у тому числі системи майнового оподаткування.

Сьогодні у нашій державі оподаткування майна не відіграє значної фіскальної та соціальної ролі в порівнянні із зарубіжними країнами. Однак, аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду щодо особливостей майнового оподаткування свідчить, що можливості цих податків є досить вагомими у питаннях наповнення бюджету та регулювання соціально-економічних процесів у суспільстві. Це вимагає аналізу теоретико-методичних підходів до визначення фіскальної ефективності оподаткування майна та практичних підходів до удосконалення адміністрування податків на майно.

Запровадження в Україні оподаткування майна має свої особливості, які обумовлені, у тому числі, й історичними аспектами розвитку оподаткування. Фактично запровадження цього податку було анонсоване ще на початку 90-х рр., однак, реальна спроба запровадження відбулася тільки у 2015 р. Однією з основних причин такого відстрочення називали відсутність реальної оцінки майна, однак протягом всіх років незалежності реальних кроків щодо її оцінки так і не було зроблено. Крім того, оподаткування майна може здійснюватися й у інших формах, які не прив'язуються виключно до грошової оцінки.

На думку деяких вчених майнові податки в залежності від бази оподаткування поділяють на три групи (рис.1):

Рис. 1. Поділ майнових податків в залежності від бази оподаткування*

**Складено автором на основі [1]*

Під сукупним податком на майно розуміють усі податки, які стягуються з майна одного платника податків (наприклад, податок на майно підприємств). Частковий податок на майно навпаки застосовується по відношенню до окремого виду майна (наприклад, земля).

При розрахунку брутто-податку на майно виходять з активу балансу організації, включаючи позикові кошти; нетто-податок на майно стягується з різниці між вартістю всього майна та вартістю залучених коштів.

Податок на виникнення майна представляє собою податок на майно, що знаходиться у розпорядженні власника на конкретну дату. Податок на приріст майна розраховується в межах одного періоду (наприклад, податок на військові прибутки). Податок на рух майна стягується при передачі майна у власність іншої особи (наприклад, податок на спадок та дарування).

В залежності від величини податкового навантаження, як правило, розрізняють номінальні та реальні майнові податки. Джерелом погашення податкового боргу за номінальними податками звичайно виступає дохід, що приносить майно; для сплати реальних податків необхідно залучати інші джерела доходів, включаючи продаж майна. На практиці частіше всього

майнові податки, за винятком податків на спадок та дарування, із-за невисоких податкових ставок є номінальними.

Більша частина майнових податків стягується регулярно (податки на майно фізичних та юридичних осіб) або нерегулярно (транспортний податок, податок на спадок). Регулярні майнові податки у силу того, що їх сплачують частинами, а також із-за їх приналежності до бруто-податків, доцільно розглядати як податки, що стягуються за принципом отримання послуг від держави. До числа таких податків слід в першу чергу віднести земельний податок [2].

Деякими науковцями також розмежовано поняття "майнові податки" та "податок на майно". Вони вважають, що перше поняття є більш загальним і відображає родовий об'єкт, а друге поняття - це окремий вид податку, що стягується податковими органами в тій чи іншій державі.

На основі узагальнення наукових досліджень стосовно визначення дефініції «майно» пропонується під майном, яке ідентифікується як об'єкт оподаткування, розуміти матеріальні цінності, що мають наступні ознаки:

- мають вартісну оцінку;
- належать на праві власності одній або кільком особам;
- їхнє використання приносить дохід або економічну вигоду.

Список використаних джерел:

1. Налоговые системы зарубежных стран: [учеб.-метод. пособ.] / [Л.В. Попова, И.А. Дрожжина, Б.Г. Маслов]. М.: Дело и Сервис, 2008. 368 с.
2. Педь І.В. Особливості майнового оподаткування в Україні в контексті євроінтеграції. *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. № 12. С. 23-25. URL http://www.investplan.com.ua/pdf/12_2012/7.pdf.